

NOVI BELGIJSKI KRALJ ALBERT PRI SLOVESNEM VHODU V BRUSELJ

nejasna ali trdo stilizirana. Članek samnasebi je pa lep in preglednejši od poprejšnjega.

Dr. Ivan Prijatelj je našel v arhivu ministrstva notranjih zadev nekaj aktov, ki se nanašajo na Bleiweisa in na takratne slovenske razmere. Članek je jako zanimiv in najboljša apologija Bleiweisa in njegovega kroga proti očitjanju, da so bili premalo slovanski in so premalo delali za zблиžanje z Jugoslavani. Nekoliko preveč je vpletel pisatelj v pojasnilo digresij, ki čitatelja motijo in pozornost odvrtačo.

Profesor Grafenauer je priobčil nekaj podrobnosti iz Levstikovega življenja, ki svedočijo o pisateljevi veliki marljivosti in natančnosti. Strokovnjaki mu bodo zanje hvaležni, narod pa more od njega pričakovati še temeljitih študij iz slovenske slovstvene zgodovine.

Profesor dr. Ilešič opisuje politične odnose slovensko-hrvaške l. 1848. in 1849. Za širše občinstvo je ta razprava med vsemi v zborniku najbolj zanimiva. Hrvaško vprašanje je v Avstriji na dnevnem redu in se ne bo dalo več odstraniti. K temu vprašanju morajo pa tudi Slovenci zavzeti svoje stališče. Ako se bo rešilo brez nas, se bo rešilo proti nam. Zdi se pa, da se ne samo ne bo rešilo brez nas, ampak da bomo mi imeli celo veliko in važno vlogo pri njegovi rešitvi. Politiki naj delajo svoje, učenjaki pa in pisatelji morajo po svoje sodelovati in pripravljati podlago. Tu imamo še veliko in neobdelano polje. Profesor dr. Ilešič je z zgoraj navedeno razpravo zoral na njem nekaj brazd. Naj bi našel posnemovalcev.

Kot primeren zaključek „Zbornika“ sledi razprava o Bleiweisu kot zdravniku in živinozdravniku. Videli smo ga, kakšen je bil v svoji mladosti in v poznej-

šem življenju, kako je živel doma in nastopal v javnosti, kako je deloval na slovstvenem in političnem polju. Primerno je torej, da ga nazadnje vidimo tudi, kakšen je bil v svojem poklicu. *Dr. L. L.*

Stanko Vraz. Študija. Spisal dr. Drechsler Branko. Hrvatska knjižnica, knjiga četrta. Izdali „Matica Hrvatska i Slovenska.“

Bila je srečna misel, da sta posestrimi „Matica Hrvatska in Slovenska“ izdali skupaj knjigo o našem rojaku Stanku Vrazu. Bil je po rodu Slovenec, po prepričanju Hrvat, pripada torej obema narodoma enakomerno. Stanko Vraz se je opisaval med Slovenci že velikokrat. Tu hočem našteti nekaj slovenskih spisov o Stanku Vrazu: „Jezičnik“ XXIV. str. 45; „Slovenska Bčela“ II. str. 187; „Zlati klasi“ 127; „Kres“ III. 518 itd.; Davorin Trstenjak: „Stanko Vraz“ v „Bleiweisovem koledarčku“ I. 1855.; „Kres“ IV. 522 itd.; „Kres“ V. 471, 519; „Dom in Svet“ XX. 526, XXI. 350; „Zora Pajkova“ VI. 269; Glaser II. 89, 131, 185; „50 letnica smrti“ „Zvon“ XXI. 436; „Nekaj drobtinic o Stanku Vrazu“ „Kres“ III. 39; „O Stanku Vrazu“ „Zora“ V. 149; „Vrazovi predniki — Korošci“ „Zvon“ XV. 190; „Pisma Stanka Vraza Jožetu Roštlapinu“ „Zvon“ VII. 217; „Ime Vraz“ „Kres“ IV. 155; Dodatek k sostavku „Ime Vraz“ 223; „Kako in zakaj je Stanko Vraz postal Ilirec?“ „Zvon“ VII. 147; „Victrix causa Diis placuit, sed victa Catoni“ „Zvon“ IX. 379; „Vrazovo pismo Hrobatu“ „Kres“ III. 427; „Jarnikova pisma“ Letopis Mat. Slov. 1877, str. 149; „Črtice o Vrazu“ „Slov. Nar.“ XI. št. 263; „Vraz pooblaščenec za srbsko skupščino“ Zbornik IX. 28, 34; „Pesem na Stanka Vraza“ Slov. knjiž. II.; „Pred Stanka Vraza

podobo“ „Kres“ II. 206; „Vrazovo življenje“ Dom. vaje XXIII. 583 itd.; „O Vrazovi kritiki“ napisao Milivoj Šrepel, ocenil „Zvon“ XII. 450; „Narodne pesmi ilirske“ „Slov. Glasnik“ 1859 str. 32; „Dva vjetriča“ Cvet. slov. poezije 118; „O Vrazovi zapuščini“ v poročilu Matice Slovenske, Letopis 1869. Bleiweisove „Novice“ so često pisale o njem. N. pr. l. 1844., str. 75, poročajo o njegovem „Kolo“; l. 1844., str. 108, „Gusle i tambure“; l. 1853., 371, in l. 1854., 55 in 143, o Vrazovi zapuščini. Dalje o Vrazu samem l. 1854., 91, 122; o Vrazovi svečanosti l. 1880., 377.

Navedel sem nekaj literature, ki mi je bila ravno pri rokah, zbrati bi je bilo mogoče še veliko več. Morda ni za Trubarjem in Prešernom drugega slovenskega pisatelja, ki bi bil tolikokrat obdelavan v slovenski književnosti. Hrvaški pisatelj ne omenja niti enega slovenskega spisa o Vrazu razen Trstenjakovega. Zanimanje za Vraza je opravičeno in narašča še vedno. On je stal v ospredju važnih dogodkov slovenskega in hrvaškega naroda, bil je v osebni živi ali vsaj v tesni pismeni zvezi z vsemi vodilnimi možmi takratnega časa, on ima velike zasluge za hrvaški, pa tudi za slovenski preporod, pa tudi njegova osebnost sama je jako vabljiva. Potomec tužnega Korotana, gojenec bogatega Murskega polja, je vzplamtel ljubezni do svoje domovine ter je hotel zanjo delati in se žrtvovati. Po svojem rojstnem kraju je stal skoraj enako blizu Slovencem in Hrvatom. Mali Štajer je nagibal takrat celo bolj na hrvaško kakor na slovensko stran. Slovenska domovina ni hotela njegovega dela in je odbila vsa njegova vsiljevanja, torej se je obrnil proti hrvaški, ki ga je vabila z bohotnim navdušenjem in strastno kipečim delom. V Zagrebu je bil Vraz v nasprotju z vihravo politiško frazeologijo zagovornik vztrajnega kulturnega dela na književnem polju, nasprotnik Gajev, ki ga je izkušal uničiti; v svojih nazorih in vzorih je stal trdno kot skala neomahljivo do prerane smrti. Nekaj tragičnega je v njegovem življenju, a še bolj tragična njegova smrt. Potem ko je premagal nasprotja in sredi splošnega razpada sil in bega davnih bojevnikov zbral četo svojih najzvestejših in storil svoje največje delo, namreč preosnoval „Matico ilirsko“ ni mogel niti enega trenotka uživati sadov svojega truda, ni mu bilo mogoče niti enkrat priti k seji novega odbora in izdati niti ene številke svojega „Kola“. V trenotku zmage se je moral ukloniti smrti. Življenjepis Vraza, ki sta ga izdali posestrimski „Matici“, naj velja kot poklon njegovemu duhu, prisega zvestobe njegovim vzorom. Blagi rodoljub in goreči idealist naj bi pa našel mnogo posnemovalcev v kulturnem, znanstvenem in književnem delu pri obeh bratskih narodih.

Dr. L. L.

Knezova knjižnica: XVI. zvezek, izdala Slovenska Matica. Uredil dr. Fran Ilešič. Knezova knjižnica bi morala po svoji ideji obsegati cvet slovenskega leposlovja, predstavljati bi morala kulturno višino, na kateri stoji v dotični dobi slovenska slovsvena umetnost, biti bi morala zrcalo, iz katerega bi odseval naš napredek dotičnega leta in se zrcalile ideje, ki prevladujejo v našem leposlovju. Od Knezove knjižnice pričakuje občinstvo nekaj drugega, kakor pa od knjig zasebnih založnikov, in kritika mora staviti nanjo drugačne zahteve in rabiti drugačno merilo.

Letošnja Knezova knjižnica prinaša sledeče članke: Rado Murnik: „Matajev Matija, vesela novela“;

Vojeslav Mole: „Ob stoletju Jurija Slovackega“; C. Golar: „Bratje in sestre v gospodu. Sanje poletnega jutra.“ — Gospod Rado Murnik je naš stari znanec in njegove osebe so stare znanke. V njegovih spisih ni nič, one pereče satire, onega žgočega ironizma, ki se nahaja sicer tako često pri drugih humoristih. V njegovem pripovedovanju je čisti, nekaljeni smeh, on pripoveduje samo zato, da bi se poslušalci smejali. Pri njem je malo notranje humoristike, ki bi izvirala iz vsebine spisa in iz dejanja samega, ampak dovtip je samo zunanji in obstoji samo v načinu pripovedovanja. Ako bi kdo drug z nekoliko drugačnimi

KROKODIL IZ VIKTORIJE NYANZA

besedami pripovedoval isto stvar, bi postala skoraj popolnoma brez humorja. Ne moremo zahtevati od pisatelja, da bi bil velik v vsakem oziru, ljubše nam mora celo biti, da nam piše v enem oziru kaj dovršenega, bodisi tudi isto pod drugimi oziri brezpomembno, kakor pa da bi bil spis v vsakem oziru srednji, ali celo pod srednjo črto. Način pripovedovanja je pri Murniku na vsak način zanimiv, naravnost dovršen. Posebno mu pa mora biti prišteto v zaslugo, da piše v resnici krasno slovenščino, ima izbran jezik, pozna se, da je vsak stavek dobro premislil in prepilil. Čitatelj bo našel v njem jako veliko še neznanih, lepih slovenskih izrazov in rekel. Iz tega vzroka se more čitanje Murnikove povesti dijakom le priporočati. Vsebinsko je pa precej slabejša. Vsa povest obstoji pravzaprav iz